

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
Sent rafrænt á nefndasvið@althingi.is

Reykjavík, 29. apríl 2021.

Efni: Umsögn við frumvarp til laga um breytingu á lögum um meðferð sakamála, nr. 88/2008 (réttarstaða brotþola, fatlaðs fólks og aðstandenda). 151. löggjafarþing 2020-2021. Þingskjal 1179 - 718. mál. Stjórnarfrumvarp.

Félagsráðgjafafélag Íslands þakkar fyrir tækifæri til að veita umsögn vegna frumvarps til laga um breytingu á lögum um meðferð sakamála, nr. 88/2008 (réttarstaða brotþola, fatlaðs fólks og aðstandenda). Félagið fagnar ofangreindu frumvarpi og er sammála markmiði þess, að bæta réttarstöðu brotþola og fatlaðra, sem og aðstandenda látinna einstaklinga, og bregðast þannig við breyttum samfélagslegum viðhorfum til aðkomu þessara aðila að málum sem þá varða. Tekur félagið undir mikilvægi þeirra breytinga sem frumvarpið boðar til að bæta réttarstöðu brotþola annar vegar á meðan á rannsókn lögreglu stendur og hins vegar við meðferð máls fyrir dómi. Það er sannarlega til bóta að lögreglu verði gerð frumkvæðisskylda um að upplýsa brotþola og réttargæslumann um framvindu rannsóknar, svo sem þegar grunaður brotamaður hefur verið boðaður til skýrslutöku. Það er jafnframt mikilvægt að réttargæslumaður fái ríkari rétt til aðgangs að rannsóknargögnum svo hann geti gætt hagsmuna skjólstæðings þegar um er að ræða alvarleg brot gegn líkama og persónu. Þá er mikilvægt að tryggja að bótakrafa á hendur sakbornings komist að á áfrýjunarstigi jafnvel þó hann hafi verið sýknaður í héraði.

Í frumvarpinu er að finna mikilvægar breytingar er varða réttarstöðu fatlaðs fólks og horft til skilgreiningar 2. gr. laga um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir, nr. 38/2018. Ákvæði sem heimilar að skýrsla af brotþola eða vitni með geðræna eða vitsmunalega skerðingu eða skerta skynjun, í sérútbúnu húsnæði er sannarlega til bóta. Það á einnig við um breytingar á 59. gr. laga um meðferð sakamála sem tekur af öll tvímæli um að nýta megi a- og c-lið 1. mgr. 59. gr. laga um meðferð sakamála til að taka skýrslu af fötluðum brotþola eða vitni fyrir dómi. Það felst jafnframt mikil réttarbót í því að fötluðum sakborningi eða fötluðu vitni verði boðið að hafa með sér hæfan stuðningsaðila við skýrslutöku og heimild dómara til að kveðja til kunnáttumann sér til aðstoðar við skýrslutöku verði rýmkuð. Í umfjöllun um 1. gr. frumvarpsins er vikið af því að *skýrslutaka gæti t.d. farið fram í Barnahúsi eða sérútbúnu herbergi í dómshúsi*. Vert er að benda á að Barnahúsi er ætlað að mæta þörfum barna og mikil aðsókn hefur verið eftir þjónustu þess. Því er mikilvægt að horft verði til þess að koma upp sérhæfðri aðstöðu á vegum dómstóla til að tryggja að komið verði til móts við þarfir fatlaðs fólks.

Það nýmæli sem felst í nýrri málsgrein í 39. gr. laganna, að heimila að aðstandandi látins einstaklings geti komið fram sem fyrirvarsmaður hans í þeim tilvikum sem rannsókn beinist að orsök andláts hans, er afar mikilvægt. Félagsráðgjafafélag Íslands tekur undir þau sjónarmið sem koma fram í umfjöllun um 3. gr. frumvarpinu um hverjir eigi rétt til þess að koma fram sem fyrirvarsmaður og vill áréttta mikilvægi þess að tryggja stuðning við þá.

Félagsráðgjafafélag Íslands vill beina því til stjórnvalda að fylgja því eftir að ákvæði frumvarpsins komi til framkvæmda, verði það að lögum og jafnframt að tryggja brotapolum sem og þeim sem fremja brot aðgang að ráðgjöf og stuðningi fagaðila, svo sem félagsráðgjafa. Jafnframt þarf að tryggja aðgang að sérhæfðri samtalsmeðferð.

Félagsráðgjafar vinna með einstaklingum, fjölskyldum, hópum og samfélögum sem eru að glíma við sálfélagslegan vanda og vilja gera breytingar á stöðu sinni sér í hag. Þeir búa yfir víðtækri þekkingu og beita fjölbreyttum gagnreyndum aðferðum í vinnu sinni. Nám þeirra er fimm ára háskólanám sem skiptist í þriggja ára grunnnám þar sem þeir öðlast BA gráðu í félagsráðgjöf. Að því loknu tekur við tveggja ára meistaranám þar sem hluti námsins felst í starfsþjálfun utan Háskóla Íslands undir handleiðslu starfsþjálfunarkennara sem hafa fengið sérstaka þjálfun sem slíkir. Félagsráðgjafar geta að loknu námi sótt um löggild starfsréttindi í félagsráðgjöf til Embættis Landlæknis og leyfi til að reka heilbrigðisþjónustu hjá sama embætti.

Félagsráðgjafafélag Íslands er tilbúið að fylgja athugasemdum sínum eftir sé þess óskað.

Með vinsemd og virðingu,
f.h. Félagsráðgjafafélags Íslands

Steinunn Bergmann
formaður